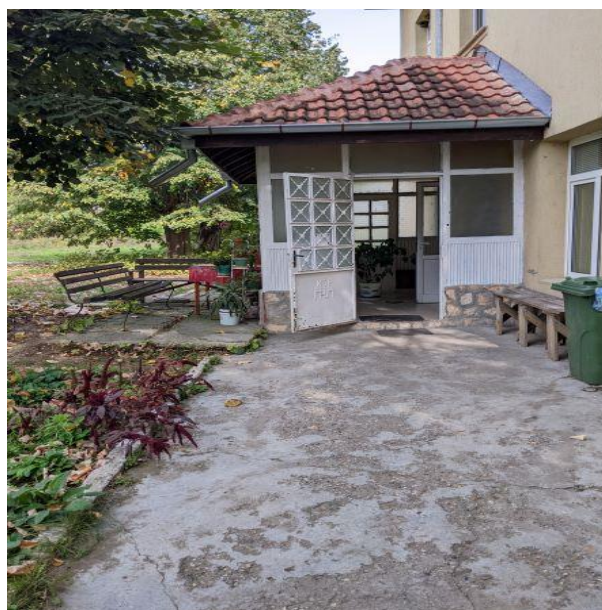

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА
ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА
БОЛНИЦА „КАРЛУКОВО“**

В изпълнение на Заповед № НПМ-6/05.10.2022 г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: д-р Мариана Патрикова – главен експерт на дирекция „Национален превантивен механизъм и основни права и свободи на човека (НПМОПСЧ) и Силвия Славева – главен експерт в дирекция НПМОПСЧ, извърши проверка в следния обект:

1. Държавна психиатрична болница „Карлуково“

Ръководствата и служителите, работещи в горепосочения обект, оказаха съдействие на проверяващия екип на омбудсмана, в качеството му на Национален превантивен механизъм (НПМ), чрез осигуряване на достъп до всички помещения, предоставяне на поискани документи и ненамеса в комуникацията с настанени лица.

Материално-техническата база на болницата е морално остаряла и амортизирана. В обширния двор има и сгради, които не се използват. ДПБ е обезпечила 24-часова охрана на входа на двора. През настоящата година няма регистрирани бягства от болницата. Като положителна промяна от предходната проверка екипът на НПМ отчита преместване на лавката за пациентите вътре в двора на болницата, с което се гарантира сигурността на болните и намалява възможността за бягства. Екипът на НПМ констатира частично

изпълнение на дадената през 2019 г. препоръка за ремонт на външни стълби, изграждане на рампа за инвалиди и обезпечаването им с парапети. Парапети не са поставени, въпреки че това са нискобюджетни и лесно осъществими дейности, които обезпечават сигурността на пациенти и персонал, особено през зимния период.

Структурата на болницата не е променена. Тя разполага с 175 легла, разкрити в пет отделения, които са базирани в два стационарни блока. Към 30 септември 2022 г. през болницата са преминали 366 болни - от тях на принудително лечение по чл.89 от НК – 16 бр.; на задължително лечение – 59 бр.; поставени под пълно запрещение – 19 бр.; ограничено запрещение – 12 бр. Констатира се продължаваща практика в болницата да се гледат социални пациенти, които няма къде да се настанят след изписване.

В първия стационарен блок са разкрити 3 отделения. **Омбудсманът, в качеството му на НПМ оценява като особено незадоволителни битовите условия за живот на пациентите в Първо мъжко отделение.** Въпреки извършените освежителни ремонти, болничните стаи са силно занемарени. Креватите са стари, възглавниците и матраците са амортизирани и изпокъсани от употреба.

В стаите са поставени по 7 - 8 легла и не са спазени изискванията за 6,5 кв. м на болнично легло, което лишава пациентите от лично пространство, възможност за свободно движение и отстояние в болничната стая, особено през зимния период, когато пациентите са повече в стаите. При разговор с пациенти от отделението, те най-често искаха да се приберат вкъщи. Хигиената на пациентите е задоволителна. Част от пациентките в Първо женско отделение са с обръснати глави поради възникнало опаразитяване. Те са изолирани в отделна стая. При постъпване всеки пациент преминава през първоначален санитарен филтър.

Екипът на НПМ констатира, че спалното бельо се пере веднъж седмично. По време на проверката се зареждаше изпраното спално бельо. Болницата е закупила пижами за социалните пациенти и по-голяма част от жените бяха облечени с тях. В изолаторите и на петте отделения нямаше настанени пациенти. От края на 2021 г. лечебното заведение е преустановило практиката да се използват кофи за физиологични нужди на пациентите в изолаторите, констатирана от НПМ при предходната проверка. Закупени са 5 химически тоалетни. Изолацията и фиксацията на пациенти се прави в съответствие със законовите изисквания и се документира. Във Второ мъжко отделение е обзаведена „Мека стая“ - изолатор.

Второ женско и Второ мъжко отделения са разкрити в по-нова стационарна сграда. В нея материално-битовите условия за пациентите са по-добри, но има нужда от ремонт в коридора, където беше констатиран теч и наличие на влага. **Второ мъжко отделение е пренаселено. Поставени са повече от нормативно допустимите легла за наличната квадратура. Леглата са почти едно до друго и препречват входа на стаите, като затрудняват придвижването на пациентите и персонала на болницата.** В стаите, където има пространство са осигурени шкафчета и гардеробчета за пациентите.

Всички болнични отделения са оборудвани със сигнално-известителни системи при възникване на пожар.

Медикаментите за лечението на пациентите се осигурят по централно договаряне. Средният разход за един лекарствен е 2,05 лв. при 1,94 лв. за ДПБ за 2021 г. Към момента няма недостиг и отказ на медикаменти за лечението на пациентите. За всеки пациент се изготвя индивидуален план за лечение, психотерапия и рехабилитация. Пациентите се лекуват след подписано информирано съгласие.

Психосоциалната рехабилитация и трудотерапия в болницата не е развита в пълен обем, няма и обособена база за дейността. В административната сграда на болницата има два кабинета. Един за психолога и един за двамата социални работници, рехабилитатор и трудотерапевт. В дневния режим на болните е вписано, че от 10,00 – 12,30 ч. и от 15,30 – 17,30 ч. е предвидено провеждането на рехабилитационни и психотерапевтични процедури и разходка. Основно обаче се разчита на разходка.

Храненето на пациентите е в столови на етаж към всяко отделение. Храната се приготвя в кухнята на болницата. **Средната стойност на един храноден към 30.09.22 г. е 2,54 лв. при 2,71 лв. за ДПБ за 2021 г., което говори за намаляване на качеството или количеството на болничното хранене.** В провереното месечно меню екипът на НПМ констатира, че липсват пресни плодове и зеленчуци, както и диетично хранене, въпреки че в болницата има пациенти с придружаващо заболяване Захарен диабет.

Тук трябва отново да се подчертае, че **бюджетът във фонд „Издържка“ за ДПБ не е променян от 2015 година.** Въпреки, че има растяща инфлация и обявена държавна политика за помощ на гражданите и бизнеса за преодоляване на икономическата криза. Омбудсманът, в качеството си на НПМ, многократно е отправял препоръки към МЗ да увеличи и ежегодно да индексира бюджета на ДПБ във фонд „Издържка“. **Игнорирането с години на обективните икономически факти от страна на МЗ и поставяне на болниците в неблагоприятно финансово състояние е недопустимо поведение за държавен орган, който отговаря за лечението и грижата за психичното здраве на нацията и трябва да осъществява Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021-2030 г.**

На ДПБ „Карлуково“ не се отпускат периодично и своевременно одобрени бюджетни средства, От месец август 2022 г. МЗ превежда средства само за заплащане на телефон и електрическа енергия, и болницата е задлъжняла. По утвърден годишен бюджет тя има 200 000 лв., които не получава. При предходната проверка омбудсманът, в качеството си на НПМ, беше направил препоръка до МЗ за закупуване на автомобил (микробус) за транспорт на персонала, но и това не е изпълнено. Настоящият автомобил - микробус е амортизиран, често дефектира и постоянните ремонти са надвишили няколкократно парите за закупуването на нов.

Направената справка за финансовото състояние в други ДПБ и готовността им за зимния период показва, че повечето от тях са на ръба на оцеляването. Напр. ДПБ Ловеч очаква дефицит от 200 000 лв. до края на годината; ДПБ с. Царев брод към момента е изчерпала годишния си бюджет; ДПБ Карвуна за момента влиза в рамките на бюджета, но има авария в трансформатора и са необходими допълнителни средства.

Кадровото обезпечаване по щатно разписание е 125 бр.: 1 – Директор, 10 бр. за лекар (1 свободна); 40 медицински сестри; 42 санитарни; 1 – психолог; 2 бр. социални работници, 1 – рехабилитатор; 1 – трудотерапевт; 1 – фармацевт (свободна) и др. персонал. Има 2 свободни длъжности (лекар и магистър фармацевт). В болницата се обезпечават 24-часова медицинска грижа за пациентите.

Мнението на Директора на болницата е, че за да може болницата да подобри дейността си е необходимо откриването на още щатни бройки: 3 бр. за медицински сестри, 3 бр. санитарни, 1 – клиничен психолог и 1 – социален работник.

При извършвания мониторинг екипът на НПМ е констатирал кадрови проблеми в повечето ДПБ. По този въпрос Омбудсманът, като НПМ, е препоръчал на МЗ да преразгледа Правилника за устройството и дейността на лечебните заведения за стационарна психиатрична помощ, в частта численост на персонала, за преодоляване на наличния дисбаланс в кадровата обезпеченост и гарантиране на равна здравна грижа за всички психично болни в ДПБ.

За лечението на придружаващите заболявания на пациентите към болницата по договор работи 1 лекар – пулмолог. Сключен е договор и с МБАЛ Луковит. В ДПБ „Карлуково“ има стоматологичен кабинет с лекар по дентална медицина, който идва веднъж седмично.

При извършената проверка екипът на НПМ не получи оплаквания от пациенти за насилие от страна на персонала. Като цяло пациентите са спокойни и обгрижени. Персоналът е съпричастен към съдбите на пациентите и ги подпомага в социален аспект – за издаване на лични документи, когато липсват или са с изтекла валидност, осигурява дрехи и обувки на социалните пациенти, търси се възможност за настаняване на самотните пациенти в социални услуги и т.н. Към момента АСП още не е започнала да извежда определените пациенти в социални институции.

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНЪТ КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

I. До министъра на здравеопазването:

1. Министерство на здравеопазването да отпусне незабавно пълния размер на утвърдения бюджет на ДПБ „Карлуково“.
2. Министерство на здравеопазването да отпусне допълнително средства за закупуване на автомобил тип микробус за транспорт на персонала на ДПБ „Карлуково“.
3. В спешен порядък Министерство на здравеопазването да разгледа и да актуализира фонд „Издръжка“ на всички държавни психиатрични болници, за гарантиране на отопление за пациентите през есенно-зимния период на 2022-2023 г.

II. До директора на ДПБ „Карлуково“:

1. Директорът на ДПБ „Карлуково“ да осигури по 6,5 кв. м на едно болнично легло, съгласно Наредба № 49 от 18 октомври 2010 г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешният ред на лечебните заведения за болнична помощ и домовете за медико-социални грижи в Първо мъжо и Второ мъжко отделения на болницата.